

Наслеђе **51**

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИК, УМЕТНОСТ И КУЛТУРУ
Journal of Language, Literature, Arts and Culture

ГОДИНА XIX / БРОЈ / 51 / 2022
YEAR XIX / VOLUME / 51 / 2022

СПОМЕН-МУЗЕЈ ЖРТАВА ХОЛОКАУСТА У ОПУСУ ДАНИЛА КИША

Приредили
Александра Чебашек, истраживач-приправник
Др Драган Бошковић, редовни професор

THE MEMORIAL MUSEUM OF THE HOLOCAUST VICTIMS IN THE OEUVRE OF DANILO KIŠ

Edited by
Aleksandra Čebašek, junior researcher
Prof. Dragan Bošković, PhD, full professor

ФИЛУМ

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

САДРЖАЈ

Радмило Н. Маројевић ИДЕНТИФИКАЦИЈА ГРАМАТИЧКИХ ОБЛИКА КАО ЛИНГВОТЕКСТОЛОШКИ ПРОБЛЕМ (НА ГРАЂИ ЊЕГОШЕВОГ <i>ШЋЕПАНА МАЛОГ</i>)	9–25
Мирјана М. Стакић ИЗГЛЕД И КАРАКТЕР ЧОВЕКА У ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА СА ЗООНИМСКОМ КОМПОНЕНТОМ <i>ЗМИЈА И/ИЛИ ГУЈА</i>	27–44
Сања М. Кример Габоровић СЕМАНТИКА СРПСКИХ ПРИДЕВА ЗА ЈЕДАНАЕСТ НЕОСНОВНИХ БОЈА (<i>БОРДО, ТИРКИЗНА, ЗЛАТНА, БЕЖ, СРЕБРНА, ТЕГЕТ, ОКЕР, ЛИЛА, ЦИКЛАМА, КРЕМ И ПИНК</i>)	45–64
Александар М. Новаковић МИШЉЕЊЕ СТУДЕНАТА ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ О ПОТРЕБИ УВОЂЕЊА ПРЕДМЕТА <i>СРПСКИ ЈЕЗИК</i> У АКРЕДИТОВАНЕ СТУДИЈСКЕ ПРОГРАМЕ	65–79
Sanja R. Josifović Elezović HUMOUR IN ADULT FOREIGN LANGUAGE INSTRUCTION: PERCEPTIONS OF STUDENT-TEACHERS FROM A TEACHING FACULTY	81–96
Сузана С. Марковић УТИЦАЈ МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА НА РЕАЛИЗАЦИЈУ ГОВОРНОГ ЧИНА КОМПЛИМЕНТИРАЊА КОД НЕИЗВОРНИХ ГОВОРНИКА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА	97–114
Katarina M. Ivanović PREPOSITIONAL POLYSEMY – RADICAL OR MODERATE?	115–126
Diletta Comunello I VERBI SINTAGMATICI IN PARLANTI DI ITALIANO L1, L2 E BILINGUI: UN'INDAGINE SPERIMENTALE	127–140
Višnja I. Krstić RENDERING PUNCTUATION: MILOŠ CRNJANSKI'S <i>SEOBE</i> IN MICHAEL HENRY HEIM'S TRANSLATION INTO THE ENGLISH LANGUAGE	141–153
Оља Р. Перишић Арсић ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ПРЕВОДНИХ ЕКВИВАЛЕНАТА У БИЛИНГВАЛНИМ РЕЧНИЦИМА НА ПРИМЕРУ ЛЕКСЕМЕ СТРАНАЦ	155–168
Ольга А. Трапезникова ОБРАЗНЫЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ АВТОРСКОГО ПРИСУТСТВИЯ В ДРЕВНЕРУССКОМ ТЕКСТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ „СЛОВА О ЗАКОНЕ И БЛАГОДАТИ” МИТРОПОЛИТА ИЛАРИОНА, „СЛОВА НА АНТИПАСХУ” И „СЛОВА НА ПАСХУ” КИРИЛЛА ТУРОВСКОГО)	169–183
Предраг З. Петровић ХРИШЋАНСКИ АСПЕКТИ ПОЈМА <i>ИПОСТАС (ЛИЧНОСТ)</i> У БИБЛИЈСКИМ СПИСИМА	185–196

Ива Г. Тешић ОБРИСИ СУМАТРАИЗМА У МИСТИЧНОЈ НОВЕЛИ <i>ЛУНАР</i> ЈОСИПА КУЛУНЏИЋА	197–210
Данијела Б. Васић ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ МОТИВ ЗМАЈЕУБИСТВА У ЈАПАНСКОМ МИТУ И ЛЕГЕНДИ	211–224
Јелена Ђ. Марићевић Балаћ ФИЛМ <i>ЗАТОИЧИ</i> (2003) ТАКЕШИЈА КИТАНА У КОНТЕКСТУ ЈАПАНСКИХ И СРПСКИХ ОБРЕДА И ОБИЧАЈА	225–236
Горан Т. Гаврић СИНТАГМАТСКА И ПАРАДИГМАТСКА ОСА ДАНТЕОВОГ <i>ПАКЛА</i> И ФИЛМА <i>КУЋА КОЈУ ЈЕ ЏЕК САГРАДИО</i>	237–257
Милена Р. Нешић Павковић СТРАТЕГИЈЕ ПОТИСКИВАЊА КРИВИЦЕ И КРИТИЧКО СУОЧАВАЊЕ С НАЦИСТИЧКОМ ПРОШЛОШЋУ У РОМАНУ <i>У СЕНЦИ МОГА БРАТА</i> УВЕА ТИМА	259–274
Марина М. Петровић Јилих ЖИВОТ И МОЋ: ЛИК АРНОЛДА КРАУСХАРА У РОМАНУ <i>ТУЦАЊЕ КАМЕНА</i> КЛЕМЕНСА МАЈЕРА	275–286
Неда М. Мандић СТОХАСТИЧКА ФУЗИЈА ПОСТХУМАНОГ ИДЕНТИТЕТА КОНЦЕПТ СУБЈЕКТИВНОСТИ У РОМАНУ <i>ПРОБНА ФАЗА</i> ТОМАСА ПИНЧОНА	287–301
Игор Ђ. Цвијановић АПОКАЛИПСА У ПОЕТИЦИ НИКА КЕЈВА: ОД ТУПЕЛА ДО ЖЕНЕВЕ	303–317
Јована С. Павићевић ИНТЕРТЕКСТУАЛНО ЧИТАЊЕ ДРАМЕ <i>ЖУДЊА</i> САРЕ КЕЈН	319–332
Ана М. Вујовић АКТЕРИ ФРАНЦУСКОГ КУЛТУРНОГ УТИЦАЈА У СВЕТУ	333–347
Марија М. Ђирић МУЗИКА У СРПСКОМ АНИМИРАНОМ ФИЛМУ У ПЕРИОДУ 1949–1969.	349–363
Жељка З. Пјешивац ДЕ/РЕ-СТРАТИФИКАЦИЈЕ КАО МОДЕРНЕ ТЕХНИКЕ РЕСТАУРАЦИЈЕ: <i>FONDAZIONE QUERINI STAMPALIA</i> (ВЕНЕЦИЈА, 1963) КАРЛА СКАРПЕ	365–379

СПОМЕН-МУЗЕЈ ЖРТАВА ХОЛОКАУСТА У ОПУСУ ДАНИЛА КИША

Александра В. Чебашек
ЛИКОВИ ИЗ *РАНИХ ЈАДА*
(ОСИМ ЕДУАРДА САМА, МАЈКЕ И СЕСТРЕ) 383–391

Јована Д. Костић
ЛИК ЕДУАРДА САМА У *ПЕШЧАНИКУ* 393–397

Верка Г. Карић
МАЈКА, СЕСТРА У *ПОРОДИЧНОМ ЦИРКУСУ*
(*БАШТА, ПЕПЕО, ПЕШЧАНИК, РАНИ ЈАДИ*) 399–404

Нина М. Петровић
ЛИКОВИ ИЗ *ГРОБНИЦЕ ЗА БОРИСА ДАВИДОВИЧА*
(ХАНА КШИЖЕВСКА И БАРУХ ДАВИД НОЈМАН) 405–412

Теодора С. Илић
ЛИКОВИ ИЗ *КИШОВИХ ДРАМА* 413–420

Катарина С. Лазић
ЛИКОВИ ИЗ *ГОЛОГ ЖИВОТА* 421–427

ПРИКАЗИ

Јелена Н. Арсенијевић Митрић
ХЕРМЕТИЗАМ У КОНТЕКСТУ ЛИРИКЕ СТАРОГ ВЕКА 429–431

Милица А. Кандић
АПОКАЛИПСА СУТРА: ТЕОПОЕТИКА, ПОЕЗИЈА
И ОДГОЂЕНА АПОКАЛИПСА 433–438

Милица М. Михајловић
У ЧАСТ ЈОРДАНИ МАРКОВИЋ 439–446

Ана М. Јањушевић Оливери
СИНТАКСИЧКЕ ТЕМЕ – ИЗ НОВОГ УГЛА 447–451

АУТОРИ НАСЛЕЂА

Нина М. Петровић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Докторске академске студије

ЛИКОВИ ИЗ ГРОБНИЦЕ ЗА БОРИСА ДАВИДОВИЧА (ХАНА КШИЖЕВСКА И БАРУХ ДАВИД НОЈМАН)

1. ХАНА КШИЖЕВСКА

„Као да је питање њене смрти само последица неког великог и кобног неспоразума” (Kiš 1977: 7)

Име и презиме: Хана Кшижевска
Година и место рођења: 1915,
Пољска

Година и место смрти: 1934, Украјина, место Антоновка

Пол: женски

Порекло и вера: јеврејско: „Имала је пеге на лицу, али то није морао бити печат издајства, те сунчане мрље, можда печат расе и проклетства” (Kiš 1977: 10)

Занимање и радно искуство: приватни наставник немачког језика

Брачни статус: неудата

Изглед: светле косе и пути коју красе пеге на лицу, уникатне, изразите лепоте

Карактер и особине:

- беспрекорна у својој схематичности;
- контемплативне природе, несаломивог духа;
- полиглота;
- крепи свој дух стиховима Броњевског;
- чита Клару Цеткин и Лафарга;
- борац.

Хана Кшижевска – илустрација; ауторска фотографија

¹ nina_uriah_heap@hotmail.com

Здравствено стање:

- необично јака издржљивост тела: како би се домогла границе, пребива пет сати у леденој води резервоара локомотиве;
- преживљава крвничко дављење и бацање у реку;

Животне активности: члан револуционарне организације;

- служила је као веза између мункачевске и антоновске ћелије;

СТЕПЕНИЦЕ ЖИВОТА/СМРТИ

- Рођена 1915. године и одрасла у Пољској, грађанског је порекла;
- Бежи из Пољске у Украјину јер је тражена од стране полиције;
- У Мункачеву ради, дајући приватне часове немачког;
- 1934. године долази у место Антоновка;
- Исте године постаје члан револуционарне организације и недуго затим „жртвено јагње” два члана организације;
- Преживљава садистичко дављење и бацање у реку од стране Миксата Хантеску, званог Микша, у месту Антоновка:

„Оно што се даље збило, од часа када је гурнуо тело у воду, личи на неку старинску причу у којој се, како би победа правде била загарантована, смрт служи разним лукавствима да би избегла жртвовање деце и девица [...] то бејаше тело Хане Кшижевске која је пресецала ледену воду паничним и сигурним покретима, ослобађајући се тешког гуња од јагњеће коже са двама црвеним љиљанима, пришивеним у висини струка” (Киш 1977: 15)

- Крвник је сустиже и овога пута у приобалном муљу између крвавих стабљика водених врба, зарива јој у груди свој кратки буковички нож са дршком од ружина дрвета:

„На издисају почиње да говори, да ропће, на румунском, на пољском, на јидишу, на украјинском, наизменце, као да је питање њене смрти само последица неког великог и кобног неспоразума чији је далеки корен у вавилонској пометњи језика” (Киш 1977: 15)

- Након задавања двадесет и седам удараца ножем, Миксат вади Хани утробу како тело не би испливало, затим га баца у воду;
- Вест о нађеном телу злосретне Хане чешка полиција објављује у листу *Hlasatel policejni*;
- Њен идентитет није утврђен шест месеци упркос заинтересованости полиције трију суседних земаља да реше загонетку;
- Ханин убица, Миксат Хантеску, новембра 1936. године бива ухапшен и признаје убиство почињено „по партијској дужности”.

ЗНАКОВИ И ПОСЛЕДИЦЕ АНТИСЕМИТИЗМА/ХОЛОКАУСТА

„Ко зна да одере жива твора,
тај зна да преврне и астраханску кожу,
не правећи рез за палце”
(Киш 1977: 12)

Као што жели да реб Мендела ослободи творова једном заувек, антисемита Микша Хантеску тежи и томе да свет очисти, руковођен „праведном мржњом” од људи попут Јеврејке Хане Кшижевске. Ово нам открива истрага неколико трагова којима Киш суптилно надограђује своје наративно ткиво у првој причи *Гробнице за Бориса Давидовича* под називом „Нож са дршком од ружиног дрвета”. Горенаведени цитат суптилно раскрива антисемитистичку мотивацију смрти злосретне Хане. Астрахан је место познато по јеврејској комуни – и пре него што је било потребно пронаћи „жртвено јагње” у организацији чији је члан, заједно са Ханом, Микша артикулише мржњу према Јеврејима. „У улози извршиоца правде, Микша је ставио, без речи, своје кратке прсте око девојчиног врата и сте-зао их је све док тело Хане Кшижевске није клонуло” (Киш 1977:14)

Нешто пре извршења злочина Микшу Ајмике, друг по уверењу, упозорава да ће видети лице издајника, рекавши му: „Само пази да те привид не превари: лице издајника може попримити изглед највеће праведности” (Киш 1977: 13)

Читава сцена убиства Хане Кшижевске обилује алузијама на старозаветне слике о Јеврејима као изабраном народу, предодређеним за жртвовање.² Наиме, Хана, борећи се за свој живот, након бацања у реку (што конгруира са насилним чином примања хришћанства, који ће бити описан приликом бележења биографије другог лика из *Гробнице за Бориса Давидовича* – Баруха Давида Нојмана) „ослобађа” своје тело „тешког гуња од јагњеће коже са двама црвеним љиљанима”. Љиљани имају изразиту симболику у Библији, репрезентују невиност, врлину, изабраност (јеврејског народа и предестинираност за страдање, а, конкретније, у овоме делу – Хане Кшижевске). Нарочито је индикативан мотив јагњеће коже који указује на библијски топоним јеврејског народа као „жртвеног јагњета”. И сам Бог, како то открива *Нови завети*, жртвује свог сина да „као јагње” буде убијен, а читав *Стари завети* користи метафору јагњета као хипостазу врлине и невиности, предодређене за удес, за жртвовање зарад „вишег добра” што Киш пародира смрћу Хане, указујући на баналност зла.

Није случајно ни то што Миксат зарива у Хану двадесет и седам удараца ножем. Овај број је бременит симболиком у *Старом завету*, у *Књизи постојања*, као и у хебрејском *Танаху*, верзији *Старог завета* краља Јакова, вође хебрејског народа и једним од пророка. Наиме, двадесет и седма реч Јаковљева у опису постања света јесте придев који се преводи не само као дубоко, већ и као *недокучиво* (односећи се на таму

2 Библијско значење холокауста подразумева жртву паљеницу.

која претходи стварању света) указујући на мрак и апсурд смрти младе Хане, као, уосталом, и свих жртава Холокауста.

2. БАРУХ ДАВИД НОЈМАН

„Прича о Баруху Давиду Нојману истовремено је и прича о предомишљају, скептицизму и етичком ставу интелектуалца, његовој жељи за повратком у окриље духовнога света којему припада” (Beganović 2005: 187)

Име и презиме: Барух Давид Нојман

Место рођења: Немачка

Пол: мушки

Порекло и вера: тулушки Јеврејин:

„Онда им рекох да се вера рађа из сумње и рекох им да је сумња моја вера и да сам Јеврејин” (Kiš 1977: 129)

Занимање и радно искуство: доктор, двадесет година

Подаци о родбини: синови, непознат тачан број

Карактер и особине:

– снажан индивидуалац;

„Како не знам у шта верују Хришћани и зашто верују; како за узврат, знам у шта верују Јевреји и зашто верују, и како сматрам да је њихова вера доказана *Законима* и *Књигама Пророчким* које сам изучавао као доктор током неких двадесет година, велим, дакле, да све док ми се не докаже мојим *Законима* и мојим *Пророцима* да им је вера хришћанска саобразна, све дотле нећу да верујем у хришћанство, упркос безбедности која би ми се пружила у крилу те вере, и више волим да умрем него да напустим своје веровање.” (Kiš 1977: 91)

– резонер;
– скептик (сумња је његова вера);
– етички ангажован интелектуалац;

„Зашто се излагате добровољно опасности јеретичког мишљења? – Јер желим да живим у миру са самим собом а не са светом” (Kiš 1977: 132);

– „речи му одишу сумњом и безверјем” (Isto: 129);
– руководи се паролом да се *вера рађа из сумње*;

*Барух Давид Нојман –илустрација;
преузето са: <https://cfoa-collection-images.s3.amazonaws.com/thing/126437/sizes/1017830-1680.jpg>*

- хришћанска антисемитистичка секта га види као „као пса који лоче своје повраћање” (Kiš 1977:119).

Активности:

- бави се читањем и писањем;
- зналац *Старог завета*, јудејских закона и „књиге нечастивог” или *Талмуда*.

Реквизити, предмети и документи:

- књиге:

„То не бејаху моје свиле од којих им се закрвавише очи, но моје књиге поређане по полицама; свилу смоташе под огртаче, а књиге побацаше на под и стадоше их газити ногама и цепати их на моје очи. А књиге те бејаху у кожу повезане и обележене бројевима и бејаху написане од учених људи, и у њима бејаше, да су их хтели читати, хиљаде разлога да ме сместа убију и бејаше у њима, да су их хтели читати, лека и мелема за њихову мржњу; и рекох им да их не цепају, јер читање многих књига доводи до мудрости, а читање једне једине до незнања наоружаног махнитошћу и мржњом” (Kiš 1977: 124)

Узрок смрти: последице од инквизицијског мучења

СТЕПЕНИЦЕ ЖИВОТА/СМРТИ

- Негдашњи Јеврејин, избеглица из Немачке;
- Примио сакрамент светог крштења у граду Тулузуу време прогона;
- „Године господње 1330, дана 23, месеца XII [...] искористио прилику, пошто у граду Памијеру живљаше и даље по јудејски са другим Жидовима, да се врати Богу мрској секти и обичајима жидовским, те речени монсењер бискуп нареди да га ухапсе и ставе у тамницу” (Kiš 1977: 119);
- „...речени је Јеврејин тврдоглаво и упорно остајао при свом веровању, држећи се *Старог Завета* и одбацујући светлост хришћанског веровања које му је Монсењер Жак милосрдно даривао” (Исто: 133);
- Шеснаестог августа 1330. године се поколебао, признао и потписао да се одриче хришћанске вере – своје признање учинио одмах након што је ослобођен мука, негде око девет сати изјутра;
- „Познато је да се Барух Давид Нојман појавио пред истим трибуналом још у два маха: први пут средином маја следеће године, када је изјавио да је после поновног читања *Закона* и *Пророка*, поколебан у својој вери.”
- „Следи дуга расправа над хебрејским изворима; стрпљива и дуготрајна аргументација Монсењера Жака наводи Баруха да се поново одрекне јудаизма” (Исто);
- Последња осуда Баруха Давида Нојмана носи датум – 20. новембар 1337. године;
- Један од тумача Нојманове биографије Диверноа „наводи јасну претпоставку је несрећни Барух по свој прилици издахнуо на му-

кама. Један други извор говори о неком Баруху који је осуђен за исти деликт мишљења и спаљен на ломачи неких двадесет година касније” (Isto: 124).

ЗНАКОВИ И ПОСЛЕДИЦЕ АНТИСЕМИТИЗМА/ХОЛОКАУСТА

Судбина тулушког Јеврејина и пребеглице из Немачке – Баруха Давида Нојмана, јунака шесте приче Кишове *Гробнице за Бориса Давидовича*, под називом „Књиге и пси”, још једна је у низу доказа како велики тоталитарни системи функционишу и како догађај Холокауста није аберација на путу прогреса историје. Напротив. А то Киш доказује управо јукстапозиционирањем дешавања у доба Холокауста и стаљинистичких чистки са погромима у средњовековној Европи, од стране фанатичне хришћанске секте која је приморавала на одрицање од јеврејске вере и конверзију у хришћанство, што експлицитно показују следећи одељци из дела:

„Тада гомила Тулужана, понесена осећањем неправде која се врши, покида ножевима ужад којима бејаху везани осветници, покида их из кола и поче да више из свег грла заједно са њима; ’Смрт Жидовима!’ И нагрнуше у јеврејски квартал. Бејаш заузет читањем и писањем, кад груну у моју собу велики број тих људи, наоружаних незнањем тупим као батина и мржњом оштром попут ножа... И рекоше још да њима савети учених нису потребни и повикаше; ’Покрсти се или ћемо ти мудрост свих књига које си прочитао истерати на потиљак’” (Киш 1977: 124).

„Видевши слепи бес ове светине, и видевши да убијају на моје очи Јевреје који су одбили да се прекрсте... Они ме онда дограбише и изгураше из куће, не допустивши ми ни да променим свој кућни огртач неком прикладнијом одећом и одведоше ме такав какав сам био у катедралу Светлог Етјена. Кад пристигох пред цркву, два ми свештеника показаше лешеве неких Јевреја који лежаху наоколо; њихова тела беху унакажена а лица обливена крвљу. Онда ми показаше на један камен што је лежао пред црквом и ја угледах призор од којег се и сам скамених: на камену је лежало једно срце, налик на крваву куглу. ’Погледај, рекоше ми, то је срце једног од оних који се не дадоше покрстити’. Око тог срца беше се окупила гомила народа и посматрала га са чуђењем и гађењем. Кад затворих очи да не гледам, неко ме од присутних удари по глави, каменом или батином, и убрза моју одлуку, те рекох да ћу се прекрстити” (Isto: 125–126).

„...кад изађосмо пред цркву, осетих мирис дима и угледах ватре које се дизаху из јеврејског кварта. Тада на моје очи заклаше јеврејина Ашера, младића од неких двадесет година и рекоше ми: ’Тај се позивао на твоје учење и на твој пример’ и рекоше ми још, показавши ми на једног другог младића за којег сам касније чуо да је из Тараскона: ’Твоје одлагање убија оне који су веровали твојем учењу и који следе твој пример’. Тада га отпустише они што су га држали и младић паде на земљу лицем према мени, јер још не бејаш ништа изустио, а они му већ задаше смртоносни ударац са леђа” (Isto: 127); „Онда ме из гомиле опет неко удари батином по глави и мени се учини да ми од тог ударца излетеше очи из лобање” (Исто).

„Међутим пре него што је свештеник почео да чита оно што приличи уз обред крштења, један ми се од оне двојице братара нагну над уво и рече ми да кажем да сам прихватио обред крштења својом вољом, иначе ћу бити убијен” (Isto: 128).

Религиозни тоталитаризам и фашизам самлеће живот Баруха Давида Нојмана. Иако се овај Јеврејин силом покрстио, од њега се захтевало да буде још праввернији у изнуђеном конвертитству. У овој причи, чија се радња одвија шест стотина година пре оне о Борису Давидовичу, исти су механизми доушништва који доводе до покоља у име вере. Пародијом библијског говора дочарава се како су Христови „војници”, верујући у једну истину, долазили до просте дијалектике по којој је било оправдано физички одстрањивати здраве од нездравих, тј. оне који верују у „праву” истину од оних кривоверних. „У име раја небеског и раја земаљског”, истребиће „све оне који не иду Његовим путем, Јевреје и нејевреје”. Када их Нојман упита – „Зар се до раја небеског и раја земаљског долази кроз крв и огањ?” – добија одговор: „Довољна је само једна неверна душа да нас све лиши раја и надања, као што је довољна једна шугава овца да ошугави цело стадо” и додају: „Није ли боље заклати једну шугаву овцу него допустити да се ошугави цело стадо?” (Kiš 1977: 130)

Како Перишић истиче (2020: 216), „Хладна концептуализација оваквих идеја проузроковаће једну од првих некрополитика познатих у историји: интелектуалну припрему физичке елиминације непоћудних тела изводиће инквизиција, док се за конкретну изведбу увек може наћи довољно индоктриниране светине”. Идеолошки постамент хришћанске некрополитике налази се у следећим, често цитираним речима из приче „Пси и књиге”, које се могу узети као манифест против једноумља или једнокњижја. Изговара их Барух Давид Нојман:

„И рекох им да их не цепају, јер многе књиге нису опасне, опасна је само једна; и рекох им да не цепају, јер читање многих књига доводи до мудрости, а читање једне једине до незнања наоружаног махнитошћу и мржњом” (Kiš 1977: 123)

У овој причи та једна књига која постаје алиби за злочине јесте *Нови завет*. Верници једне истине сматрају да друге књиге које говоре о нечему чега нема у овој књизи треба спалити јер су јеретичке, а сходно томе и некад симболички а понекад и физички жртвовати људе који своје истине траже у другим књигама. Међутим, колико год се Нојман опирао „снагом својих аргумената, и „тврдоглаво одолевао и остајао при свом веровању”, одбацујући светлост хришћанског веровања које му је монсењер Жак „милосрдно даривао”, након неописане, али ништа мање грозоморне, тортуре на крају подлеже и потписује признаје, умревши касније због свог „деликта мишљања” од последица мучења.

ЛИТЕРАТУРА

- Beganović 2005: D. Beganović, *O kulturalnom pamćenju u djelu Danila Kiša*, doktorska disertacija, der Universität Konstanz, Konstanz
- Delić 1997: J. Delić, *Kroz prozu Danila Kiša*, Beograd: BIGZ
- Kiš 1977: D. Kiš, *Grobnica za Borisa Davidoviča*, Beograd: Knjiga-komerc
- Perišić 2020: I. Perišić, *Grobnica za Borisa Davidoviča Danila Kiša kao enciklopedija ideologija smrti*, u: Leksikografsko-enciklopedijska paradigma u srpskoj prozi, Beograd: Međunarodni slavistički centar, 211–220.

Nina M. Petrović

CHARACTERS FROM A TOMB FOR BORIS DAVIDOVICH

Summary

The goal of this short display is to represent on the example of two character biographies from a novel *A tomb for Boris Davidovich* by author Danilo Kiš: Hana Kšiževska and Baruh David Nojman and how history has a tendency to repeat itself and show how Anti-Semitism operates with its cruel mechanism and logic, immune to justice, innocence, gender, time and place. The writer Danilo Kiš gave as a glimpse to the lives of two individuals, their unique minds, beliefs, potentials, struggles and fights against the big monster called anti-Semitism. Abovementioned Hana and Baruh are two strong minded and fearless individuals who were used as sacrificial lambs for hatred without proper cause and a touching reminder of all the horrors that anti-Semitism caused during centuries.

Keywords: character biography, anti-Semitism, Jew, *Grobnica za Borisa Davidoviča*, Danilo Kiš

Примљен: 1. априла 2022. године
Прихваћен: 18. априла 2022. године